

Eiseamláirí de na Feidhmeanna Teanga Scoil:

Scoileanna Gaeltachta agus Ián-Ghaeilge

Tugtar eiseamláirí samplacha anseo thíos. Ní mór iad a chur in oiriúint do riachtanais do scoile ó thaobh cúlra teanga na bpáistí, canúint, timpeallacht & rí.

Catagóir: Caidreamh sóisialta a dhéanamh (R.C. Ich. 78)

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Beannú do dhuine	Dia duit. Dia is Muire duit. Fáilte romhat! Nollaig/Cáisc shona duit! Beannachtaí na féile ort! Dé do bheatha chugainn!	Dia duit. Fáilte romhat. Go mbeannaí Dia duit! Bail ó Dia ort! Bail ó Dhia ar an obair! An bhaill chéanna ort! Gurabh amhlaidh duit! Ádh mór ort! Go n-éirí leat! Beannacht Dé leat!	Dia duit/dhaoibh. Dia is Muire duit/dhaoibh Bail ó Dhia ort. Cén chaoi ina bhfuil tú? Go maire tú is go gcaithe tú é! Dia anseo isteach! Sé do bheatha! Dia linn! Go mba hé dhuit! Beatha agus sláinte chugat!	Bail ó Dhia ort. Gurb amhlaidh duitse. Go mba hé duit. Nár laga Dia thú! Rath Dé ort! Go méadaí Dia do stór! Beannacht Dé lena (h)anam! Go bhfága Dia an tsláinte agat! Gura fada buan thú! Aon scéal agat?
Slán a fhágáil	Slán. Slán leat a Niamh! Slán agus beannacht! Oíche mhaith! Slán abhaile!	Slán go fóill. Slán tamall. Slán is beannacht! Feicfidh mé amarach thú! Oíche mhaith is codladh sámh.	Go néirí leat. Slán go fóill / Dia leat. Slán agus beannacht. Go dté tú slán! Go n-éirí an t-ádh / an bóthar leat! Slán tamall. Feicfidh mé ar ball thú.	Go néirí an bóthar leat. Chífidh mé thú. Go dtuga Dia slán abhaile tú!

Glaoch ar dhuine	A mhúinteoir! A Mháire. Tar anseo! Brostaigh! Dean deifir!	A Sheáin! A mhúinteoir! Tar anseo. Tar anseo láitreach/ar an bpointe! Fan liom a Bhríd. A dhuine uasail.	Gabh i leith. Tar anseo. Gabh mo leithscéal. Éist liom le do thoil! A Sheáin, beidh mé leat i gceann nóiméid/soicind.	Tar anseo, l'ed thoil. A dhuine uasail. A Bhríd. Teastaíonn uaim labhairt leat. Gabh anseo, a Cháit. Go leith (Goile) anseo.
Aird a lorg	Gabh mo leithscéal. Éist! Cogar!	Gabh mo leithscéal	Gabh mo leithscéal. Cogar ... Éist ... Nóiméad amháin.	An féidir liom... Labhair liom... Abair liom.
Bualadh le duine	An bhfuil tú go maith? Conas atá cursaí/misneach?	Conas tá tú? An bhfuil tú go maith? Seo í mo dheirfiúr Ciara.	An bhfuil tú go maith? Conas tá cursaí? Aon scéal nua?	Aon scéal nua gur fiú trácht air?
Cur in aithne	Is miseis ainm dom.	Seo é ... Seo í mo dheirfiúr Ciara.	Is í seo Niamh. Is é seo Michéal.	Seo é/í Micheál/ Cáit.
Freagairt do chur in aithne	Dia duit!	Táim go maith/go diail/go hainis.	Dia do bheathasa. Dia is Muire duit.	Tá áthas orm bualadh leat. Is deas liom aithne a chur ort.
Comhghairdeachas a dhéanamh	Comhghairdeas! Maith thú!	Comhghairdeas. Ard fhear. Togha fir/mná. Tréaslaím leat.	Maith an buachaill! Sár iarracht. Ard fhear! Comhghairdeas! Go maire tú is go gcaithfidh tú é/Go maire tú é. (Nuair a fhaigheann páiste ball éadach nua.)	Togha fir. Togha mná. Comhghairdeas ó chroí. Tá sé tuille go maith agat. Tréaslaím leat. Tá sé tuille go maith agat.

Comhbhrón a dhéanamh	Tá brón orm. Tá cathú orm.	Tá brón orm. Mí-ádh. Ná bac san.	Mí-ádh! Ná bac san. Beidh lá eile ag an bPaorach.	Ní maith liom do thrioblóid. Is dona liom do chás. Go ndéana Dia trócaire air/uirthi. Ar dheis dé go raibh sé/sí.
Sláinte a ghuí	Go n'éirí leat!	Dia leat.	Go dté tú slán. Dia leat.	Go bhfága Dia againn tú. Nár lagaí Dia thú. Dia go deo le Deirdre! Go mbeirfimid beo ar an am seo arís. (Nuair a chloistear an chuach don chéad uair sa bhliain) Go bhfága Dia an tsláinte agat.

Catagóir: Soiléiriú a lorg i gcomhrá (R.C. lgh 20)

Ba choir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Easpa tuisceanna a léiriú	Ní thuigim Abair é sin arís Tá soiléiriú uaim le'd thoil.	Ní thuigim é sin. Ní thuigim tú. Níl fhios agam céard tá le déanamh. Tá cabhair/treoir/comhairle uaim le'd thoil. An féidir é seo a mhíniú le'd thoil?	Ní thuigim. Abair arís é. Cad dúrais? An féidir é seo a mhíniú le do thoil? Ní thuigim an cheist/an rud atá á rá agat.	Ní thuigim. An bhfeadfá é a rá/ mhíniú arís, l'ed thoil? Níl mé in ann é sin a thuiscint.
Cabhair a lorg	Cabhair le do thoil! Bain an barr de ... An osclóidh tú mo	Cén Ghaeilge atá ar ...? Cad is brí le ..? Conas a dearfa ...?	Conas a dearfa...? Cén Ghaeilge atá ar...? Cuir Gaeilge ar...?	Tá cabhair uaim leis seo. Nílim cinnte faoi seo.

	bhosca / bhuideál ... An bhfuil cead ...	Conas a deir tú ...? An ndéanfá áis dom le'd thoil?	Táim i bponc. Cén bealach a deireann tú? Céard atá á rá agat?	Conas a dearfá...?
Litriú a lorg	Litriugh an focal le do thoil.	Conas a litríonn tú..? Litriugh 'shiúil' m'ás é do thoil é.	Litriugh... Conas a litreofá...? Conas a litríonn tú ...? An feidir leat é a litriú?	An bhfeadfá.... a litriú dom, le'd thoil?
Iarraidh ar dhuine rud éigin a scríobh	Scríobh (litir / focal / nóta) le do thoil. Scríobh síos é sin.	Scríobh..... dom, más é do thoil é. Scríobh síos é más é do thoil é. Tóg síos ... Scríobh dom é.	Bain triail as. Tabhair faoi. Tosnaigí. Lean oraibh! Scríobh síos ... An féidir leat é sin a scríobh? An bhfuil sé sin tógtha / scríofa síos agaibh.	Scríobh dom é. Bí cúramach leis an scríbhneoireacht.
Caint níos moille a lorg	Níos moille.	Abair arís é, l'ed thoil. Abair go mall é más é do thoil é.	Breá bog. Deas socair. Tóg d'aimsir. Tóg go bog é. Níos moille más é do thoil é. Níor chuala mé thú, abair é sin arís le do thoil.	Abair go mall é, l'ed thoil. An bhfeadfá é a rá beagán níos moille?
Easpa cumais a léiriú	Níl mé in ann ... Ní féidir liom.... Táim caillte.	Táim i bponc. Ní thuigim é sin. Ní thuigim é.	Ní thuigim.... Abair arís é. Níl mé in ann é seo a dhéanamh. Níl mé ábalta.	Ní féidir liom é sin a thuiscint.

Eolas breise nó deimhniú ar thuiscint a lorg	Aon nod eile, a mhúinteoir?	An bhfuil sé seo ceart?	Lean ort. Tabhair dom níos mó eolais.	An féidir leat é sin a dhéanamh níos soiléire? Cén áit go díreach a bhfuil an teach sin? Ar dheis/chlé an ea?
---	-----------------------------	-------------------------	--	--

Catagóir: Dul i gcion ar dhuine nó ar dhaoine eile (R.C. Igh. 21,22)

Ba choir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Cead a lorg, a thabhairt agus a dhiultiú.	An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas?	An bhfuil cead agam x a fháil / mo lámha a ní? Tá / Níl. Ceart go leor. Fan go fóill. Brostaigh. Ar aghaidh leat. Níl cead agat x a fháil. Tá cead agaibh.	An bhfuil cead agam imirt libh? Tá/níl cead agat/agaibh... An féidir liom? Is féidir / Ní féidir leat/libh... Bhfuil sé ceadaithe....? Fan go fóill.	An bhfuil sé ceart go leor é sin a dhéanamh..? Tá/Níl sé ceart go leor. Níl sé sin ceadaithe. Níl sé ceart go leor é sin a dhéanamh. An bhfuil cead agam teacht isteach / bheith ar dtús?
Buíochas a léiriú	Go raibh maith agat. Fáilte romhat. Go raibh míle maith agat.	Go raibh míle maith agat / agaibh. Míle buíochas. Buíochas ó chroí. Ná habair é.	Go raibh céad míle maith.... Tá mé buíoch díot.	Go bhfága Dia an tsláinte agat. Go méadaí Dia do stór. Nár laga Dia tú.
Smaoineamh a chur chun cinn	Céard faoi.....?	Cad faoi...? Cad mar gheall ar...? Ar mhaith leat... Céard faoi cluiche peile?	Céard faoi chluiche peile? An mbeadh? N'fheadar ann...? Ar mhaith le haon duine cispheil a imirt?	Cad a déarfá le...? Cad mar gheall ar...? Cad a cheapfá do...? Bhí smaoineamh iontach agamsa.... An bhféachfaimid ar an

				teilifís?
Iarraidh ar dhuine rud éigin a dhéanamh nó a éileamh	Stop! Stad! Déan! Dún an doras le do thoil! An ndúnfaidh tú an doras dom le do thoil? Cuir an x ar an mbord. Tabhair dom é. Déan gar dom – faigh peann luaidhe dom.	Faigh an ... Bailigh na... Tabhair dom an/do... Ná dean é sin arís Lig ort go bhfuil pian agat!	Faigh mo chóta. Tabhair dom an... Bailigh na... An bhfeadfá...? An féidir leat ...? An dtabharfá ... don le do thoil?	An féidir leat An ndeanfá...? Mura mhiste leat. An ndeanfá gar dom..?
Impí ar dhuine	Le bhúr dtoil, seasaigí ...	Á, tabhair seans eile dom. Á, lig dom. Más é do thoil é. Le do thoil.	Más é do thoil é.. Beidh mé go maith. Táim ag impí ort / oraibh.	Á, lig dúinn dul amach. Tabhair an seans deirneach dúinn.
Áiteamh ar dhuine	Stop! Stad é sin!	Níl an ceart agat. Tá tú mí-cheart. Éirigh as! Cuir deireadh leis!	Tá tú mí cheart. Ní thuigeann tú an sceál.	Tá tú mí cheart ar fad. Ní aontaím in aon chor leat. Ní mar sin atá in aon chor ach... Ni thagaim leat ar aon chor.../ar chor ar bith
Duine a mhealladh	Cailín / buachaill maith! Maith thú!	Níl sé deacair. Tá sé easca. Bain triail as. Coinnigh ort! Tá sé an éasca.	Bain triail arís as. Tá tú breá ábalta. Maith thú! Fair plé dhuit! Mo cheol thú!	Déan iarracht amháin eile. Tabhair faoi arís. Bíonn gach tosnú lag.
Plamás a dhéanamh le duine nó duine a ionramhail	Tá tú go maith / an mhaith/go h'iontach/ar fheabhas.	Tán tú go diail ar fad, bail' ó Dhia ort. Tá sé sin go h'iontach	Tá tú breá ábalta.. Ní baol duit. Mo cheol thú!	Tá tú go h'iontach Nach gleoite é sin. Sin iarracht iontach.

		Tá sé sin go h'álainn. Tá ... galánta/go h'álainn.		
Dallamullóg a chur ar dhuine	Nílím ach ag magadh.	Féach, níl sé briste ar chor ar bith!	Dheineas dearmad. Tá tú imithe amú. Tá tú imithe ar strae.	Feách! Níl faic air. Níl sé briste.
Duine a ghríosadh	Maith tú! Ar aghaidh leat! Lean ort!	Lean ort. Seo leat. Triail arís é. Coinnigh ort! Mo cheol thú.	Coinnigh ort. Ard fhear. Ar aghaidh leat! Lean ar aghaidh! Fair plé dhuit! Togha fir/cailín. Déan do dhícheall.	Tá tú go hiontach. Lean ort, tá tú ag déanamh togha job.
Magadh faoi dhuine		Há há! Bhí an bua againne! Ha! Ha! Tá an bua agamsa! Cailteoir!	Tá buaite arís ort! Éirigh as! Téigh abhaile duit féin! Ha! Ha! Ar chuala tú an scór?	Ní dhéanfadh an saol capall ráis d'asal. Tá sé soiléir gur sinne an rang/an scoil is fearr.
Cuireadh a thairiscint, nó glacadh leis, nó é a dhiultiú agus fiosrú faoi	Ar mhaith leat dul? Ní feidir liom. Tá brón orm. An bhfuil tú sásta?	Ar mhaith leat teacht go dtí mo theach, mo chóisir &r! Ba/Níor mhaith liom. Cá mbeidh sé ar siúl? Cén t-am? Cén dáta / lá? Cathain? Cén lá é sin? Ba bhreá liom.. Tá brón orm, ní féidir liom mar...	An mbeadh suim agat? Ar mhaith leat..? Ba bhreá liom... Cén t-am? An dtiocfaidh tú go dtí...? Tiocfaidh cinnte / Ní thiocfaidh. Go raibh maith agat don chuireadh / ach ní féidir liom dul mar ...	An dtiocfaidh tú go dtí mo theach? Tiocfaidh cinnte. N'fheadar fós, ach.... Cén lá é sin?

Moladh a dhéanamh	Déan mar seo é...	Nach bhfaighfeá	Téanam ort.	Nach n-imreofá cluiche
--------------------------	-------------------	-----------------	-------------	------------------------

do dhuine	Amharc/féach Éist go cúramach!	leabhar...? Nach suifá síos..? Nach n-imreofá le...?	Seo leat. Bí sóisialta.	linn..? Nach mbeadh sé níos fearr dá... B'fhéidir go mbeadh sé níos fearr é a thriail mar seo.
Glacadh le hiompar duine nó diultú dó	Tá sé sin ceart go leor! Ná déan sin! Ní maith liom é sin. Ní féidir leat ...	Tá sé sin ceart go leor. Níl sé sin ceadaithe. Nach bhfuil a fhios agat nach bhfuil cead. Níl cead sin a dhéanamh.	Ceart go leor. Níl sé sin ceadaithe. Ná dean é sin go deo arís. Ná bí ag pleicíocht. Coinnigh do lámha agat fhéin.	Tá cead agaibh.. Níl sé sin ceadaithe... Tá sé sin i gcoine na rialacha.
Duine a rialú nó a smachtú	Níl cead! Suigh síos! Bí go maith!	Níl cead agat.. Ní féidir sin a dhéanamh! Ní féidir leat é sin a dhéanamh.	Ná dean é sin go deo arís. Éirigh as san. Cuir uait é sin. Ná bí ag pleidhcíocht/útamáil.	Ní féidir leat é sin a dhéanamh. Níl cead agat labhairt mas sin le h-éinne. Níl an iompar sin ceadaithe sa scoil seo. Tá rialacha na scoile á mbriseadh agat.
Toirmeasc a chur ar iompar dhuine	Stop sin!	Ní féidir le h-aon duine... Níl cead agat mo cheannsa a úsáid. Níl cead ag éinne...	Níl sé ceadaithe... Caithfidh sibh... An t-aon rud... Ní féidir le haon duine lámh a leagadh ar an liathróid.	Ní féidir le h-aon duine... Táim ag súil nach ndéanfaidh éinne.....
Daoine a eagrú	Seasaigí ansin!	Seo iad na rialacha.. Seo mar a dhéanfaimid...	Seo an slí chun... An bhfuil gach éinne ag faire orm?	Ceart go leor. Is mar seo a dhéanfaimid é...

		Seasaigí i líne... Suígí i gciorcal..... Ceart go leor. Tar anseo. Téigh isteach sa líne.	Rachaimid trasna anseo.	An bhfuil sibh go léir ag tabhairt airde orm?
Foláireamh a thabhairt do dhuine	Bí/bígí cúramach! Tabhair aire!	Tóg bog é. Bí cúramach. Brostaigh ort. Bí aireach. Ná bí ag dul ró-thapa! Ná bí ag pleidhcíocht.	Bí cúramach! Ní labharfaidh mé arís leat. Bíodh ciall agat. Go deas réidh más é bhur dtoil é.	Bí cúramach! Tá tú ar do sheans deiridh. Nílím chun labhairt leat arís.
Stádas a fhógairt nó a cheistiú	Mise an ceannaire! Is mise an captaen.	Is mise atá i bhfeighil. Is mise an captaein inniu. Níleann tusa i bhfeighil. Is mise an duine is fearr sa rang.	Sibhse ag foghlaim. Mise ag múineadh. Duine amhain ag caint. Táimse níos fearr!	Mise atá i gceannas. Tusa? Cé atá i bhfeighil na...? Nach tusa atá in ainm agus a bheith i bhfeighil ar...? Conas gur tusa ...
Maíomh	Tá mise go maith/go h'iontach/ar fheabhas ag	Is mise an duine is fearr/is tapúla/is airde. Is mise a fuair an marc is airde. Tá mise go hiontach agníos fearr ná éinne eile.	Is mise an té ab fhearr... Ceann dos na leanaí is fearr... An bhfaca tú é sin? Is mise an duine is fearr ag ...	Is sinne an rang is fearr. Tá an scór is airde faighte agamsa arís. Tá níos mó... agamsa ná ag éinne eile.
Dúshlán duine a thabhairt	An bhfuil tú in ann sin a dhéanamh?	Ní féidir leatsa é seo a dhéanamh. An féidir leatsa...? Ní dóigh liom go bhfuil tú in ann é a dhéanamh.	Ná bí... An bhfuil tú ábalta... Ní féidir leat é sin a dhéanamh.	Cuirfidh mé geall nach féidir leat... An bhfuil tusa ábalta poc soar a thógaint..?

				Geallaim duit nach féidir leata dhéanamh.
Umhlaíocht nó easumhalaíocht a léiriú	Dia duit a dhuine uasal!	Déanfaidh mé anois é. Ní theastaíonn uaim é sin a dhéanamh. Ceart go leor. Déanfaidh / ní dhéanfaidh mé ...	Ceart go leor. Tabharfadsa faoi anois. Ní dhéanfaidh mé.....	Ceart go leor! Déanfaidh mé anois é. Nílim chun é a dhéanamh. Ach ní theastaíonn uaim é sin a dhéanamh. Ach ní maith liom A Thiarna Easbaig
Aisfhreagairt		Bíonn ormsa é a dhéanamh gcónaí.	Cuir deireadh leis!	Nílim ag iarraidh an chaint sin a chloisteáil arís. Cuir deireadh leis.
Sotal a leiriú	Níl fonn orm.....	Nílim chun....	Tá mé tar éis brón a rá cúig uaire. Cén fáth nach ndéanann tú féin é.	
Cabhair a lorg, a thairscint, glacadh leí nó diultíú dí	Tabhair cabhair dom. An féidir leat? Is féidir / Ní féidir, tá brón orm. An dtógfaidh? An dtabharfaidh? An mbogfaidh?	An féidir liom cabhrú leat? An bhfuil cabhair uait? Cé chabhróidh liom? Tá sé ceart go leor. Déanfaidh mé féin é. Cabhraigh liom! Cuidigh liom. Níl cabhair uaim.	An bhfeadfá cabhrú liom? An bhfeadfá lámh cabhrach a thabhairt dom? Is féidir, cinnte. Ní féidir, tá aiféala orm.	Ar mhaith leat lámh cúnata? Ba mhaith. An féidir leat cabhrú liom? Is féidir, ní féidir, tá brón orm.

Catagóir: Dearcadh a léiriú agus a lorg (R.C. Igh. 22,23)

Ba choir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Eolas nó aineolas, cuimhne nó easpa cuimhne a léiriú agus fiosrú fúthu	An bhfuil a fhios agat? Tá/níl a fhios agam.	Tá / Níl fhios agam cé...	An cuimhin leat? Is / ní cuimhin liom. Níl a fhios agam cá bhfuil ... / cé hé/hí seo.	
Cinnteacht, éiginnteacht, féidearthacht a léiriú, fiosrú fúthu.	Tá / Níl 'Sea / Ní hea.	An bhfuil tú cinnte? Tá / Níl Táim / Níl mé cinnte. B'fhéidir.	B'fhéidir go / gur ... Ní fheadair.	
Leibhéal dóchúlachta a léiriú agus fiosrú faoi... Gan amhras Is dócha Is féidir Ní móide Gan seans	Cé tá as láthair?	An bhfuil Lisa tinn? Is dócha go bhfuil. B'fhéidir go / nach bhfuil.	An dtiocfaidh sé, meas tú? Tiocfaidh sé ceart go leor. An mbuafaimid an corn? Níl seans againn.	An mbeidh sé anseo / an bua againn an dóigh leat? Beidh gan dabht / gan amhras. Níl / Tá mé cinnte.
Taitneamh nó easpa taitnimh a léiriú.	An maith leat? Is / ní maith liom. Is breá liom... Tá suim/dúil agam sa...	Is breá liom. Is fuath liom. Taitníonn ...liom/Ní thaitníonn ...liom.	Is aoibhinn liom. Tá diúl agam ... Tá an ghráin agam air. An dtaitníonn – leat? Taitníonn / Ní thaitníonn.	Cuireann sé déistin orm.
Mianta a léiriú agus fiosrú a dhéanamh	Ar mhaith leat? Ba mhaith liom/Níor mhaith liom.	Ar mhaith leat? Ba mhaith liom/níor mhaith	Ar mhaith leat? Ba mhaith/níor mhaith. An bhfuil aon seans	Ba mhaith liom/linn... Ba bhreá liom... An mbeadh sé ceart go

	An maith leat? Is maith liom/Ní maith liom	liom. An mbeadh cead agam...?	go...? Ba mhian liom.	leor dá?
Rogha a léiriú agus fiosrú fúithí	Is fearr liom. Is maith liom ... ach is fearr liom.	Cé acu is fearr leat? Is fearr liom... ná ... Is fearr liom scátáil ná siúl. Cé acu is fearr leat? B'fhearr liom...	Cé acu ab fhearr leat? B'fhearr liom.	Cé acu ab fhearr leat? Dá mbeadh do rogha agat cad a phiocfá? Dá mbeadh an rogha agam..
Leithsceál a ghabháil	Tá brón orm. Gabh mo leithsceál? Tá cathú orm.	Tá brón orm go bhfuil mé déanach.	Gabh mo leithsceál. Tá brón orm.. Cúis mór bróin... Tá mé buartha.	Tá brón orm go... ach ... Is oth liom a rá...
Sásamh nó míshásamh a léiriú agus fiosrú fúthú	Go maith! Go deas! An bhfuil sé seo go maith? An bhfuil sé ceart go leor? / sách maith.	An bhfuil sé seo go maith /ceart go leor/go deas? Tá sé sin go maith/go diail/maith go leor. Tá sé mí-néata/go hainis. Níl sé go hiontach. Go dona! An bhfuil sé sách maith? Céard a cheapann tú? Ar fheabhas! Tá sé lofa/ uafásach.	Taim lán sasta. Táim mí-shásta. Níl sé sin maith a dhóthain. An bhfuil sé sách maith. An dóigh leat? Déarfainn go / nach bhfuil.	An bhfuil sé seo ceart go leor? Tá sé sin an mhaith. Níl sé sin ró-néata.
Aontú nó easaontú le ráiteas	Tá / Níl Is ea! Ní hea! Fíor / bréagach Ní thagaim le sin.	Tá tú mí cheart. Is ea. Tá an ceart agat. Nach bhfuil an ceart agat. Ní hea. Níl an ceart	Réitím go huile is go hiomlán leat. Ní réitím in aon chor leat.	Nach dóigh leat go bhfuil sé sin fíor? Sea, tá an ceart ar fad agat. Níl sé sin fíor.

		<p>agat. Tá sé sin fíor / bréagach. Níl sé sin fíor / bréagach. Tá go maith.</p>	<p>Briathra dearfa agus diúltach san Aimsir chaite m.sh Bhris / Níor bhris. Tá / Níl an ceart agat. Aontaím / Ní aontaím an n-aontaíonn tú?</p>	<p>Táim ar aon intinn leat.. Is fíor duit. Tá dul amú ort. Tá, go deimhin. Tagaim/ní thagaim leis sin.</p>
Ábaltacht nó easpa ábaltachta a léiriú	<p>Is féidir liom rith. Ní féidir liom snámh. An féidir leat siúl?</p>	<p>Is féidir liom... Ní féidir liom... Táim ábalta... Tá mé in ann rámhaíocht. Tá mé ar fheabhas... Tá mé ábalta.</p>	<p>An bhfuil tú ábalta...? An féidir leat...? Táim ábalta... Is/ní féidir liom. Tá mé sár mhaith ag...</p>	<p>Nach bhfuileann tú ábalta? Táim/nílím abalta. Tá / níl sé ar mo chumas...</p>
Séanadh	<p>(An raibh tú ag gáire?) Ní raibh. (An bhfaca tú?) Ní fhaca. (Ar chuala tú?) Níor chuala. (Ar thóg tú?) Níor thóg.</p>	<p>Sin breág! (An ndearna tú?) Ní dhearna.</p>	<p>An rabhais? Bhíos/Ní rabhas.</p>	<p>Ar fhág tusa an clós? D'fhág/níor fhág.</p>
Léiriú gur gá nó nach gá rud éigin a dhéanamh agus fiosrú faoi.	<p>Is gá / Ní gá. Is cuma faoi. Cén chaoi ar éirigh leat?</p>	<p>Caithfidimid fanacht ciúin. Ní gá dúinne fanacht istigh. Cén fáth nach bhfuil cead ag Rang 1...</p>	<p>An bhfuil orainn..? An gcaithimid..? Caithimid. Ní gá dúinn...</p>	<p>Caithimid..... a dhéanamh. Ní féidir iachall a chur orainn é a dhéanamh. Ní gá duitse é a</p>

		An bhfuil orm/orainn é seo a dhéanamh? Tá orm dul abhaile anois mar ... Caithfidh mé dul ... An gá dom sin a dhéanamh. An gcaitimid dul amach?		dhéanamh.
Tuiscint ar rud éigin a léiriú	Tuigim ... Tá sé seo an-éasca	Tá sé seo easca.	Tá sé seo an-fhurasta. Níl fadhb ar bith le...	Tá sé seo an éasca. Tuigim anois conas é a dhéanamh.
Léiriú gur cuma le duine	Is cuma liom.	Is cuma liom. Is róchuma liom.	Ní chuireann sé isteach ná amach orm.	Níl sé ag déanamh aon tinnis domsa. Ní chaillfidh mé codladh na hóiche mar gheall air. Is cuma sa sioc.
Léiriú faoina bhfuil ar intinn agus fiosrú faoi.		Táimse ag dul go dtí..... amárach. An bhfuil tusa..?	Beadsa ag dul. Céard fútsa?	Táimse ag dul ann. Cad fútsa? Táim cinnte go bhfuilim ag... Cad mar gheall ortsa?

Áiféala a léiriú	Tá brón orm. Gabh mo leithscéal.	Ní dhéanfaidh mé arís é. Tá an-bhrón orm. Tá fíor bhrón orm. Tá aifeál orm.	Ní dhéanfaidh mé a leithéid arís. Tá náire an domhain orm. Níl neart air.	Ní dhéanfaidh mé go brách arís é.
Maithiúnas a léiriú	Ceart go leor.	Tá sé sin ceart go leor. Tá go maith.	Ná bac san. Ná tóg aon cheann de.	Déan dearmad air. Cuirfimid laistiar dúinn é.
Tacaíocht a léiriú	Maith thú. Go deas. Go maith. Tá tú an-mhaith. Táim leat!	Lean ar aghaidh. Tá sé sin go breá. Maith thú Ar fheabhas. Go hiontach. Maith sibh.	Táim taobh thiar duit. Táim ar aon fhocal leat. Beidh tú go breá – ar aghaidh leat. Thar barr!	Tá sé sin go breá. Aontaím go hiomlán leat. Is féidir leat brath ormsa.
Díomá a léiriú		Tá díomá orm. Is mór an trua é sin.	Tá san díomách. Ní chreidim thú.	Is mór an trua é sin. Tá díomá orm é sin a chlós.
Dóchas a léiriú	Beidh tú ceart go leor.	Beidh mé ag súil le... Tá súil agam go... Le cúnamh Dé. Tá súil agam go mbeidh sé tirim amárach. Táim ag súil go mór le... Tá súil agam go dtiocfaidh sé/sí.	Táim dóchasach go... Le cúnamh Dé... Tá súil agam...	Tá súil againn go léir go... Táimid ar fad ag súil go... Táim ag tnúth go mór le...

Ligean air/uirthí	Féach, is féidir liom eitilt. Is x mé. Is féidir liom ...	Táim ábalta. Is féidir liom.... Táim ag ligint orm gur x mé.	An bhfuil gach éinne ag faire ormsa..?	Féach, is féidir liomsa...
Scéalta nó scéilíní grinn a chumadh nó a insint	Bhí ... Thit ... D'ith ... D'ól ... Fuair ...	Lá amháin..... Fadó, fadó... Ar maidin ... Inné ... Dé Sathairn seo caite ... Aréir.	Fadó, fadó. Blianta ó shin... I bhfad siar... Arú inné ... Anuraidh ... Ar dtús ... Ansin ... Tar éis tamaill ... Faoi dheireadh / ar deireadh.	Lá amháin.... Fadó riamh... Blianta ó shin... Aon uair amháin...
Eolas, aineolas, cuimhne nó easpa cuimhne a léiriú agus fiosrú fúthú.		An bhfuil fhios agat? Tá/níl. An cuimhin leat? Is cuimhin/ní cuimhin. Cé hé/hí sin? N'fheadar.	An cuimhin le éinne? Bhfuil fhios ag éinne? Más cuimhin liom i gceart... M'ás buan mo chuimhne..	Nach cuimhin leat..? Tá a fhios san agam. Nach bhfuil fhios agaibh..? Is cuimhin liom/ní cuimhin oliom in aon chor. Bhí dearmad déanta agam air. Tá brón orm. Rinne mé dearmad ar fad air.
Cinnteacht nó éiginnteacht a léiriú agus fiosrú fúthú féidireachtaí		Tá/níl. N'fheadar. Nílím cinnte. B'fhéidir go...	Bhfuil tú deimhneach? N'fheadar an baist! N'fheadar ó thalamh an domhain.	An bhfuil tú cinnte? Táim/nílím deimhneach. Nílím cinnte in aon chor. B'fhéidir go bhfuil sé sa chófra.

<p>Leibhéal dóchúlachta a léiriú agus fiosrú faoi gan amhras Is dócha. Is féidir. Ní móide. Gan seans.</p>		<p>Is dócha. Gan amhras. An dóigh leat go...? Nach bhfuil aon seans go...? Ní dóigh liom é. Is docha é. In aon chor.</p>	<p>Cad a cheapann tú? Cad déarfá? Faic le rá agat? An bhfuil aon rud le rá ag éinne? Is docha. Ana sheans.</p>	<p>Sílim/measaim. An mbuafaimid, meas tú? An dócha go mbuafaimid? Is dócha é. Tá seans an mhaith ann. Nach bhfuil aon seans go...? Níl aon seans faoin spéir go...</p>
---	--	--	--	--

Catagóir: Eolas a thabhairt agus a lorg (R.C. Ich. 25)

Ba choir go gcuirfí ar chumas an pháiste.	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Aithint	<p>Peann Sin peann. Is liomsa é. Sin é mo leabhar nua</p>	<p>Seo..... Cad é sin? Sin carr gorm. Sin leoraí buí. Is madra mór é sin. Is bó í sin. Seo é mo chóta. Seo í mo chara.</p>	<p>Seo é/í. Cailín / buachaill an-mhaith / an-deas / dána is ea é / í. Teach trí stór atá ann.</p>	<p>Fear mór is ea é. Is é sin... Nach é sin....</p>
Tuairisciú	<p>Anseo / as láthair. Tá sé/sí tinn, sa bhaile, as láthair. Níl sé/sí anseo. Tá cnag ar an doras.</p>	<p>Tá..... tinn. Cad is ainm duit? is ainm dó/dí. Tá sé/sí ag an bhfiacloir / i seomra eile / san</p>	<p>Tá sé briste/oscailte. D'itheas/d'ólas. Dhún mé.... D'oscail mé. Shocraigh Brian dul ag</p>	<p>Tá an fhuinneog briste. Sé an scór a bhí ann ná...Corcaigh..... Ciarraí.....</p>

	Tá Liam dána / ag ithe / ag troid. Tá an leabhar ar an mbord. Chuala... D'ith mé ... / d'ól mé .. Chuaigh ... Tá sé tirim / ag cur baistí / ag cur sneachta / arís / anois .. Inniu an Luan / Máirt / Céadaoin / Déardaoin / Aoine.	ospidéal. Thit sé sa chlós. Bhí ... Chuaigh ... Tá / Bhí x ag troid sa chlós. Tá x ag ithe an loin. Thug San Nioclás x dom.	iascach ar an loch. Bhí Caoimhe ag iarraidh an fhuinneog a oscailt.	
Teachtaireacht a thabhairt	Seo duit an rolla / nóta / litir. Seo nóta duit ó ... Tá Niamh tinn. Tá cóta nua ag Barra.	Ní bheidh..... ar scoil. Dúirt Máirín go Tá litir agam duit ó ... Ní bheidh mé ar scoil amárach. Beidh mé ag dul go dtí an fioclóir ar a deich a chlog.	Ní bheadsa..... Beadsa..... Beidh an bus déanach inniu. Glaofaidh mé ort / oraibh ag cúig chun a hocht.	Beidh sé anseo ar a deich.
Ceartú le béim cuí	Ní liomsa é/í. Is leatsa é/í.	Ní leatsa é. Is liomsa é. Tá mo chótasa gorm ... Mise / tusa a cheannaigh iad.	Is liomsa/leatsa é. Ní liomsa/leatsa é. Madra atá agam sa mbaile. Domsa a thug sé é.	Madra atá agamsa sa abhaile.
Ceisteanna a chur	An bhfuil cead agam dul amach / dul go dtí an leithreas? Cá bhfuil x? An bhfuil sé (dathanna / gníomhaíochtaí)? An bhfuil tú tinn?	Cé leis? Cá bhfuil? Ar chaill éinne? Cén t-am é? Cathain a bheidh? Ar ith/ól tú? Cad/céard a tharla? Cé leis é seo?	Cad na thaobh? Inis dom. Abair liom. Ceisteanna le briathra ón aimsir chaite, aimsir láithreach, aimsir gnáthláithreach	Conas? Cathain? Cén fáth? Cén t-am? Cén? Cá háit? Ceisteanna le briathra ón aimsir fháistineach (dearfach agus diúltach). Cad é do thuairim?

	Tá / Níl. Cad atá sa --? Cé hé/hí sin? Cad é sin? An leabhar é? Cad is ainm duit? Cén aois tú? Cén rang ina bhfuil tú?	Ar thóg, thit, bhris, chuala, tháinig? An raibh, An bhfaca, An ndeachaigh, An ndearna? Cén t-am? (uair) Cé mhéad? An dtéann tú ...? Ar fhéach tú ...	(dearfach agus diúltach). Cad is dóigh leat? Cén t-am? Cén fáth? Cad ina thaobh? Meas tú?	Is dóigh liom go / gur ...
Ceisteanna a fhreagairt	Tá / Níl. Tá sé sa chlós / sa seomra / sa leithreas / sa chófra.	Níor chuala mé tú. Níl a fhios agam. N'fheadar. Thóg, Thit, Bhris &rl. Ar an Aoine / Satharn – inné, ar maidin, ag am loin. Ní hea / sea. --- is ainm dom.	Ní rabhas. Bhíos. Ar a dó/trí a chlog. Leathuair tar éis, ceathrú tar éis, ceathrú chun ... Ní théann Níor fhéach.	Bhí mé déanach mar níor ... Chuala mé an clog. mar ...

Catagóir: Struchtúr a chur ar chomhrá

Ba choir go gcuirfí ar chumas an pháiste	Naíonáin	Ranganna 1 agus 2	Ranganna 3 agus 4	Ranganna 5 agus 6
Oscailt		Nóiméad amháin. Tá an lá go deas.	Ar chuala tú é. An bhfaca tú é. Nóiméad amháin.	A Liam, aon nóiméad amháin, l'ed thoil.
Féincheartú		Ó, ní hea. Fan go bhfeice mé.	Gabh mo leithscéal. An ea? Sea. Ní hea.	Fan go bhfeice mé. Gabh mo leithscéal. Ní Peadar a bhí ann ach

				Pól.
Cur síos a dhéanamh céim ar chéim.		Ar dtús. Ansin. Taréis tamaill. Faoi dheireadh.	I dtús báire. I dtosach. Ar dtús. Ar an gcéad dul síos.	Ar dtús. Ansin. Taréis tamaill. Faoi dheireadh. B'é deireadh an scéil ná.....
Coimriú		Sin é é. Sin uile.	Mar sin. Mar fhocal scoir. Sé sin le rá.	Le scéal fada a dhéanamh gear.
Teacht tar thuairm		Is dóigh liom gurb é sin an fáth.	Dar liom féin/darliomsa. Is dóigh liomsa... Creidim... Feictear domsa..	Is dóigh liom gurb é sin an fáth go bhfuil sé as láthair.
Deireadh a chur		Bhuel, sin sin. Ceart go leor marsin.	Sin é marsin. Tá deifir orm. Caithfidh mé bogadh. Sin é an scéal mar sin.	Bhuel, sin é é.
Tús a chur le comhrá teileafón	Dia duit. Róisín anseo.	Michéal anseo.	Dia duit, a chroí. Aon scéal nua? Conas tá cursaí?	Dia duit, a Siobhán Tadhg anseo.
Duine ar leith a lorg ar an teileafón	An bhfuil Róisín timpeall/ann/ar fáil? An féidir liom labhairt le.....	Ba mhaith liom labhairt le...	An bhféadfainn labhairt le... An bhfuil Mamaí istigh?	Ba mhaith liom labhairt le Pól. Máirín atá á lorg agam. An féidir liom focal a bheith agam le Niamh.

Léiriú go nglaofar arís ar an teileafón	Beimid ag caint arís!	Beidh mé ag caint leat arís.	Beidh mé i dteagmháil leat arís amárach. Labharfaimid arís.	Beidh mé ag caint leat arís Amárach.
Tús a chur le litir		A, a chara.	A Sheáin, a chara dílis.	A Shiobháin, a chara.
Deireadh a chur le litir		Le grá.	Mise le meas... Slán go fóill... Do chara dílis.	Mise le meas. Le gach dea-ghui